

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ**
рекомендаційний бібліографічний список

Упорядник

Самчук Л. І., завідувач відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Нині відбуваються істотні зміни в способах поширення та використання інформації, що зумовлюють еволюцію освітніх технологій, сприяють активному впровадженню сучасних інформаційних технологій у процес навчання. Завдяки цьому з'являється можливість по-новому організувати освітній процес та розвивати такі системи, які б могли адекватно й гнучко реагувати на потреби суспільства і забезпечити реалізацію конституційного права на освіту кожного громадянина країни. До таких систем можна віднести дистанційне навчання – одного з напрямів реформування освітньої галузі України, що відповідає новим вимогам суспільства і забезпечує відповідний рівень мобільності фахівця щодо оволодіння професійно значущими знаннями, вміннями, навичками.

Історично дистанційне навчання виникло у 1840 р., коли британський вчений-стенограф І. Пітман за допомогою поштових відправлень почав навчати стенографії студентів в Об'єднаному Королівстві. Перший заклад дистанційного навчання – Берлінський інститут вивчення іноземних мов, засновано викладачами іноземних мов Берлінського університету Ч. Тусеном і Г. Ланченштейдтом у 1856 р. Навчання в ньому відбувалося за перепискою [27]. На початку XXI століття чисельність закладів дистанційного навчання різних типів у світі перевищила 1100. В окремих країнах (Китай, Латвія, Нідерланди, Алжир, Великобританія, Туреччина та ін.) від 10 до 25% студентів здобувають освіту в закладах дистанційної освіти.

В Україні дистанційну форму навчання запроваджено з 2000 р. і регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні [8] і Положенням про дистанційне навчання [11]. В цьому документі наведено визначення поняття «дистанційне навчання» – індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [11].

Поряд з класичними формами навчання (денна, заочна), дистанційна має чимало переваг, що забезпечує її затребуваність: доступність усім верствам населення, зокрема і людям з особливими потребами, відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари, демократичний зв'язок «викладач – студент», комплексне програмне забезпечення, провідні освітні технології, індивідуальний процес навчання, гнучкі консультації, незалежність студента від географічного розташування вузу.

Зважаючи на актуальність питання, фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготовлено рекомендаційний бібліографічний список «Дистанційна освіта: сутність, переваги та перспективи впровадження», який складається з чотирьох розділів:

I. Нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання в Україні.

II. Проблеми та перспективи формування системи дистанційної освіти в Україні.

III. Провідні тенденції розвитку дистанційної форми навчання: зарубіжний досвід.

IV. Бібліографічні посібники з питань розвитку дистанційної освіти.

Список має наскрізну нумерацію. Розділ I «Нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання в Україні» охоплює відповідні чинні законодавчі та нормативні документи України, згруповані за принципом верховенства права та абеткою назв. Хронологічні рамки дібраного матеріалу розділу – 1998–2015 рр.

Бібліографічні записи, включені в розділи I, II, IV, супроводжуються довідковими анотаціями. У межах розділів документи розміщено за абеткою авторів і назв. Хронологічні рамки дібраного матеріалу – 2011–2015 рр.

Бібліографічний список розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, студентів, бібліотечних фахівців і всіх, кого цікавлять процеси становлення та розвитку дистанційної освіти.

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

1. **Про вищу освіту** [Електронний ресурс]: Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 24 груд. 2015 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 29.02.16). – Назва з екрана.

2. **Про загальну середню освіту** [Електронний ресурс]: Закон України від 13.05.1999 р. № 651-XIV : [станом на 26.01.2016 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (дата звернення: 17.03.16). – Назва з екрана.

3. **Про Концепцію Національної програми інформатизації** [Електронний ресурс]: Закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР : [станом на 14.07.2013 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

4. **Про Національну програму інформатизації** [Електронний ресурс]: Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР : [станом на 16.10.2012 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2012. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

5. **Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки** [Електронний ресурс]: Закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2007. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

6. **Про професійно-технічну освіту** [Електронний ресурс]: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР : [станом [02.06.2015](#) р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.03.16). – Назва з екрана.

7. **Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні** [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

8. **Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні** [Електронний ресурс]: затв. М-вом освіти і науки України 20 груд. 2000 р. // Освіта.ua. – Текст. дані. – Київ, 2003. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 29.02.16). – Назва з екрана.

9. **Про впровадження науково-педагогічного проекту «Дистанційне навчання учнів»** [Електронний ресурс]: наказ М-ва освіти і науки України від від 29 груд. 2009 р. № 1231 // Освіта.ua. – Текст. дані. – Київ, 2009. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/6329/ (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

10. **Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами і спеціальностями** [Електронний ресурс]: наказ М-ва освіти і науки України

від 30.10.2013 р. № 1518 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

11. **Про затвердження Положення про дистанційне навчання** [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466 : [станом на 14.07.2015 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 17.02.16). – Назва з екрана.

12. **Про створення Всеукраїнської асоціації «УРАН»** [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 13.03.2006 р. №181 // URAN : [офіц. портал Асоц. користувачів Укр. науково-освітньої телекомунікаційної мережі «УРАН»]. – Текст. дані. – Київ, 2006. – Режим доступу: <http://www.uran.net.ua/~ukr/frames.htm> (дата звернення: 9.03.16). – Назва з екрана.

13. **Про створення Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки** [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 26.04.2004 р. № 335 // Закони України : інформ.-правовий портал. – Текст. дані. – Київ, 2004. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_1n/pg_inchoo.htm (дата звернення: 29.02.16). – Назва з екрана.

14. **Про створення Українського центру дистанційної освіти** [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 7.07.2000 р. № 293 // Освіта.ua. – Текст. дані. – Київ, 2000. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/3137/ (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

II. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

15. **Адамова, І. З.** Дистанційна освіта: стан та проблеми / І. З. Адамова, Д. В. Кучерява // Вісн. Чернівець. торговельно-економічного ін-ту. Економічні науки / Чернівець. торговельно-економічний ін-т. – Чернівці, 2013. – Вип. 1. – С. 361–364. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchetei_2013_1_63.

У статті охарактеризовано сучасний стан дистанційної освіти та розглянуто доцільність її застосування в сучасних умовах. Наведено переваги і недоліки дистанційної освіти, досліджено перспективи масового впровадження дистанційного навчання в Україні.

16. **Багрій, К. Л.** Електронний підручник як необхідний елемент системи дистанційного навчання / К. Л. Багрій // Вісн. Чернівець. торговельно-економічного ін-ту. Економічні науки / Чернівець. торговельно-економічний ін-т. – Чернівці, 2013. – Вип. 1. – С. 365–369. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchetei_2013_1_64.

У статті досліджено питання щодо важливості створення електронних підручників як елемента системи дистанційного навчання у

вищій школі. Визначено переваги й недоліки використання електронного підручника.

17. **Бузько, В. Л.** Програмоване навчання як основа дистанційної освіти в загальноосвітній школі / Бузько В. Л., Іваницька Н. А. // Вісн. Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2015. – Вип. 127. – С. 12–15. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_127_5.

У статті виділено особливості програмового навчання та визначено його зв'язок із сучасним дистанційним навчанням. На конкретному прикладі розглянуто можливості застосування програмового та дистанційного навчання в загальноосвітній школі.

18. **Веремчук, А.** Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ / Алла Веремчук // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2013. – № 7. – С. 319–325. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_7_50.

У статті розкрито поняття «дистанційна освіта». Визначено показники оцінки якості впровадження та застосування дистанційного навчання. Сформовано першочергові заходи з впровадження дистанційної освіти у вищих навчальних закладах. Зазначено окремі недоліки, висвітлено підходи розв'язання проблем та перспективи дистанційної форми навчання.

19. **Ворох, А. О.** Інноваційні стратегії дистанційної освіти: Coursera / А. О. Ворох, Є. В. Коваль // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2013. – № 18, ч. 1. – С. 6–15. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_18\(1\)_3/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_18(1)_3/).

У статті розглянуто проблему організації безкоштовної он-лайн освіти в сучасному світовому освітньому просторі, яка починає складати конкуренцію традиційною академічною, завойовуючи мільйонні аудиторії студентів в усьому світі. Запровадження такої форми дистанційної освіти стало можливим завдяки розвитку Інтернет технологій та відповідності стилю життя сучасного студента. У статті проведено аналіз організації дистанційної освіти в українських вищих навчальних закладах, визначено переваги та недоліки такої освіти, досліджено особливості визнаного світового освітнього он-лайн ресурсу Coursera, де розкривається структура навчальних курсів, умови ефективного навчання, наводяться приклади складання інтелект-карт.

20. **Глазова, В.** Особливості організації процесу професійної підготовки майбутніх учителів інформатики з використанням елементів дистанційного навчання / Віра Глазова // Молодь і ринок. – 2015. – № 10. – С. 107–111. – Бібліогр.: 6 назв.

Стаття присвячена питанням, пов'язаним з підготовкою майбутніх учителів інформатики в умовах інформатизації освіти. Розглянуто й проаналізовано дистанційні освітні технології і традиційне навчання, виявлено переваги й недоліки цих типів навчання. Визначено специфічні

особливості організації процесу професійної підготовки вчителів інформатики з використанням елементів дистанційного навчання.

21. **Глущенко, В. В.** Проектування системи підтримки дистанційного навчання професійно-технічного навчального закладу [Електронний ресурс] / Глущенко Володимир Володимирович // Інформ. технології і засоби навчання : [електрон. наук. фах. вид.]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Т. 49, вип. 5. – С. 121–133. – Бібліогр.: 17 назв. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_49_5_12 (дата звертнення: 14.02.16). – назва з екрана.

У статті розглянуто систему підтримки дистанційного навчання професійно-технічних навчальних закладів на базі системи Moodle. Розглянуто особливості їх проектування і використання, а також проектування структури, основних етапів впровадження цієї системи в освітній процес професійно-технічних навчальних закладів на базі Moodle. Розроблено прототип системи підтримки дистанційного навчання і на його основі розгорнуто систему підтримки дистанційного навчання Державного навчального закладу «Черкаський професійний ліцей».

22. **Гончар, О.** Педагогічна взаємодія учасників навчального процесу в умовах дистанційної освіти / Олена Гончар // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2012. – Ч. 1. – С. 58–65. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2012_1_10.

Схарактеризовано поняття «дистанційна освіта», розкрито особливості реалізації педагогічної взаємодії учасників навчального процесу в умовах дистанційної освіти. Визначено загальні форми реалізації педагогічної взаємодії. Значну увагу приділено ролі суб'єктів навчального процесу дистанційної форми навчання.

23. **Губар, В. В.** Проблеми становлення дистанційного навчання у системі вищої школи / Губар Влада В'ячеславівна // Трипільська цивілізація. – 2012. – № 7. – С. 38–44. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Treyv_2012_7_9.

У статті проведено аналіз сучасного стану нормативного та термінологічного забезпечення дистанційного навчання в Україні. Окреслено шляхи подальшого розвитку нормативної бази з врахуванням досвіду вищих навчальних закладів.

24. **Гузь, Л. А.** Соціальні інформаційні технології освіти – дистанційна освіта / Гузь Л. А. // Вісн. Донец. ун-ту економіки та права : зб. наук. пр. / Донец. ун-т економіки та права. – Донецьк, 2013. – № 1. – С. 177–182. – С. 38–44. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduetp_2013_1_30.

У статті розглянуто структуру сучасної вищої освіти України. Показано динаміку розвитку вищих навчальних закладів України. Розглянуто нові інформаційні технології в освіті, такі як дистанційне навчання.

25. **Дистанційна освіта** [Електронний ресурс] // Вища освіта : інформ.-аналіт. портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. – Текст. дані. – Київ, [б. р.]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro> (дата звернення: 25.03.16). – Назва з екрана.

26. **Дистанційна освіта** [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : [офіц. портал]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/distancziyna/distantciyna.html> (дата звернення: 17.02.16). – Назва з екрана.

Подано перелік центрів дистанційного навчання.

27. **Дистанційна освіта** [Електронний ресурс] // Освітній портал. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/> (дата звернення: 17.02.16). – Назва з екрана.

Висвітлено інформацію щодо історії становлення й розвитку дистанційної освіти в Україні та зарубіжних країнах, зокрема Азії, Африки, Європи й Північної Америки.

28. **Дистанційне навчання** – старт із сьогодення в майбутнє : зб. наук.-метод. пр. I Всеук. наук.-практ. конф., 14–15 трав. 2015 р., м. Харків / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Укр. асоц. дистанц. освіти. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 215 с. – Бібліогр. у кінці ст.

Збірник науково-методичних праць містить матеріали, в яких висвітлено організаційно-методичні питання створення дистанційних курсів, психолого-педагогічні проблеми викладання курсів для студентів заочної і денної форм навчання, зокрема оцінка ефективності та шляхи удосконалення викладання дистанційних курсів тощо.

29. **Зайцева, І. О.** Дидактичні можливості дистанційної освіти як інноваційного феномену навчання / І. О. Зайцева // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманітар. ун-ту / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2013. – Вип. 7. – С. 65–68. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_22.

Зазначено, що проблема розробки й впровадження дистанційних форм і методів навчання стала одним з основних напрямів розвитку вищої школи на сучасному етапі й знайшла своє відображення в програмі ЮНЕСКО «Освіта для XXI століття». Виявлено сутність та навчальні можливості дистанційної освіти на основі аналізу й узагальнення педагогічної, дидактичної, методичної літератури. Наголошено на тому, що умовою, яка сприяє практичній реалізації дистанційного навчання, є наявність у викладача знань, умінь і навичок роботи з сучасними інформаційними й комунікаційними технологіями.

30. **Кузіков, Б. О.** Підходи до оцінки ефективності адаптивної системи дистанційного навчання / Б. О. Кузіков // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Серія: Технічні науки / Сум. держ. ун-т. – Суми, 2013. – № 3. – С. 67–74. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_tekh_2013_3_11.

У статті зазначено, що оцінка ефективності систем дистанційного навчання зумовлює певні ускладнення через слабку формалізованість об'єкта керування, складність систем, гетерогенність факторів, що нелінійно впливають на ефективність засобу, різнорідність параметрів оптимізації у різних системах. Розглянуто можливі підходи до проведення оцінки ефективності систем дистанційного навчання, зокрема адаптивних.

31. **Овод, Ю. В.** Перспективи впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах / Ю. В. Овод // Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія соціально-педагогічна / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2012. – Вип. 18. – С. 302–310. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2012_18_40.

У статті автор визначає переваги дистанційного навчання. Розкриває перспективи впровадження дистанційного навчання у навчально-виховний процес.

32. **Олексієвець, Д.** Переваги та недоліки дистанційного навчання / Дмитро Олексієвець // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2013. – № 3. – С. 88–90. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dslg_2013_3_13.

Стаття містить інформацію про новітню для України технологію навчання – дистанційну освіту. Подано характеристику дистанційних курсів, їх завдання, розглянуто переваги та недоліків цієї форми здобуття знань. Охарактеризовано змішану форму навчання.

33. **Організація та функціонування** мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: монографія / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання; [авт. кол.: Богачков Ю. М., Биков В. Ю., Пінчук О. П. [та ін.]. – Київ: Атіка, 2014. – 183 с. – Бібліогр. у кінці розд. – Текст монографії доступний в Інтернеті: http://lib.iitta.gov.ua/7648/1/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%BE%D0%B2_%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%B2%D1%8B%D0%B2%D0%BE%D0%B4_%D1%81%D0%BE_2_%D0%BF%D0%BE_184.pdf.

Монографія є результатом ґрунтовного психолого-педагогічного дослідження впровадження дистанційного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах України та проектування системи надання освітніх послуг учням у дистанційній формі. Висвітлено питання організації, створення та функціонування ресурсних центрів дистанційної освіти (РЦДО) та проектування їх мережі. У монографії поєднано фундаментальні дані про виклики та напрями розвитку інформатизації в сфері освіти XXI ст., досліджено відповідний сучасний термінологічний апарат і надано рекомендації щодо проектування РЦДО.

34. **Полотай, О. І.** Визначення ефективності освітнього проекту запровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах / О. І. Полотай // Вісн. Львів. держ. ун-ту безпеки життєдіяльності: зб. наук. пр. / Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. – Львів, 2013. – № 7. – С. 119–124: рис., табл. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2013_7_19.

Запропоновано методика розрахунку ефективності освітнього проекту, що ґрунтується на даних про комунікацію та виконання проектних дій учасниками проекту у вищих навчальних закладах. Описано технологію розрахунку індексу взаємодії учасників освітнього проекту в процесі навчання у дистанційному курсі, який дає змогу визначити ефективність запровадження та реалізації проекту у вищих навчальних закладах.

Охарактеризовано процес оцінювання ефективності освітнього проекту запровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах засобами агента-орієнтованого моделювання.

35. **Полотай, О. І.** Напрями вдосконалення управління проектами запровадження дистанційного навчання у вищому навчальному закладі / О. І. Полотай // Управління розвитком складних систем : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ, 2013. – Вип. 13. – С. 40–44 : рис., табл. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2013_13_10.

Розглянуто напрями удосконалення управління проектами запровадження дистанційного навчання. Описано технологію розрахунку вартості розроблення дистанційного курсу. Охарактеризовано процес оцінювання ефективності дистанційного навчання засобами агента-орієнтованого моделювання.

36. **Про систему дистанційного навчання «Віртуальний Університет»** [Електронний ресурс] // ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. – Текст. дані. – Україна, 2016. – Режим доступу: <http://vu.net.ua/> (дата звернення: 17.02.16). – Назва з екрана.

«Віртуальний Університет» – це веб-система дистанційного навчання корпоративного рівня, що призначена для виконання завдань з дистанційного навчання в Україні компаній та навчальних закладів будь-яких масштабів та рівнів. Своєму динамічному розвитку система завдячує сучасній методологічній архітектурі, розробленій професійною командою, за участі професорського складу кафедри АСОІУ ФІОТ НТУУ «КПІ». Система відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та має різні можливості з тестування учнів, обліку і розвитку курсів, подання статистики і формування необхідних звітів.

37. **Рязанцева, О. В.** Специфіка педагогічної комунікації у дистанційному навчанні / О. В. Рязанцева // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – Вип. 43. – С. 41–48. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2013_43_9.

У статті розглянуто основні проблеми й особливості впровадження дистанційного навчання, якості викладача, що сприяють ефективній організації навчального процесу під час дистанційного навчання та специфіку педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання.

38. **Самолюк, Н.** Актуальність і проблемність дистанційного навчання / Наталія Самолюк, Микола Швець // Нова пед. думка. – 2013. – № 1.1. – С. 193–197 : табл. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50.

Обґрунтовано актуальність дистанційної освіти та проаналізовано основні проблеми, що виникають на шляху впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищих навчальних закладів України. Характеристику основних технологій (кейс-технологій, супутниково-мережевих, мережевих), що використовуються для підтримки дистанційної освіти, наведено в таблиці. Порівняльну характеристику дистанційного

навчання (показники вартості навчання, специфіки викладання та оцінювання) у деяких вищих навчальних закладах світу подано в табличній формі. Визначено чинники, що гальмують повноцінне впровадження дистанційного навчання в Україні, найважливішим з яких є недосконалість законодавчого та нормативного забезпечення. Запропоновано створити глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки з метою подальшого розвитку дистанційного навчання в Україні.

39. **Таравська, Я. В.** Особливості формування морально-ціннісних орієнтацій студентів засобами дистанційної освіти / Таравська Я. В. // Зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка / Військ. ін-т Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – Вип. 43. – С. 281–284. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2013_43_48.

У статті проаналізовано особливості формування морально-ціннісних орієнтацій студентів засобами дистанційної освіти та розглянуто основні проблеми, що виникають внаслідок цього процесу. У хронологічній послідовності простежується розвиток та поширення дистанційної форми навчання у вищих навчальних закладах України.

40. **Торба, Ю. І.** Дистанційне навчання як один з пріоритетних напрямів модернізації професійної освіти / Торба Ю. І. // Наук. скарбниця освіти Донеччини. – 2013. – № 3. – С. 77–81. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsod_2013_3_17.

У статті розглянуто передумови розвитку дистанційного навчання у професійній освіті та його переваги, визначено завдання й цілі дистанційного навчання та його характерні особливості й принципи, обґрунтовано доцільність розвитку дистанційного навчання в професійній освіті України, визначено роль викладача у дистанційному навчанні та особливості педагогічної взаємодії тьюторів та студентів як суб'єктів дистанційного навчання, систематизовано інструменти спілкування та засоби організації дистанційного навчання в професійній освіті.

41. **Українська система дистанційного навчання** [Електронний ресурс] // URAN : [офіц. портал Асоц. користувачів Укр. науково-освітньої телекомунікаційної мережі «УРАН»]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: www.uran.net.ua/archives/2003apr.../katernak... (дата звернення: 9.03.16). – Назва з екрана.

Модель реалізовано в 2000–2002 роках на базі Української академічно-дослідницької мережі UARNet в партнерстві з 27 університетами та бізнес-школами в Україні.

42. **Федусенко, О. В.** Системи управління навчальним процесом студентів з розгалуженою організацією дистанційного навчання у вищому навчальному закладі / О. В. Федусенко, О. О. Рафальська // Управління розвитком складних систем: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ, 2013. – Вип. 13. – С. 162–165. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2013_13_32.

Розглянуто системи управління навчальним процесом, проаналізовано їх функціональні можливості та запропоновано модель розгалуженої організації дистанційного навчання.

43. **Шаран, Р. В.** Провідні тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні / Р. В. Шаран // Зб. наук. пр. Хмельниц. ін.-ту соц. технологій Ун-ту «Україна» / Хмельниц. ін-т соц. технологій Ун-ту «Україна». – Хмельницький, 2012. – № 5. – С. 220–224. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2012_5_50.

У статті проаналізовано основні тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні: інформаційно-технологічну, нормативно-правову, фінансово-економічну, інституційну, науково-методичну та організаційно-педагогічну.

44. **Шпагіна, О. В.** Обґрунтування етапів розвитку дистанційної освіти / О. В. Шпагіна // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. фонд ім. А. Макаренка. – Київ, 2013. – Вип. 3. – С. 181–186. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_3_21.

У статті розглянуто етапи розвитку дистанційної освіти: кореспондентське навчання, навчання із застосуванням мультимедійних засобів та навчання, яке ґрунтується на використанні Інтернет-ресурсів. Детально розглянуто особливості кожного етапу, описано переходи між зазначеними етапами розвитку, а також надано інформацію про університети та діячів, які брали участь у розробці, вдосконаленні та поширенні дистанційного навчання. Автором описано передумови, що вплинули на ідею створення навчання на відстані, а також перші спроби організації навчального процесу. Особливу увагу приділено подіям і заходам, значення яких було вирішальним в історії дистанційного навчання. У статті описано настрої суспільства та ідеї, які панували на той час.

45. **Шпагіна, О. В.** Специфіка дистанційної освіти у вищих навчальних закладах України / О. В. Шпагіна // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Благод. фонд ім. А. Макаренка. – Київ, 2013. – Вип. 4. – С. 209–213. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_25.

У статті розкрито сутність дистанційного навчання; проаналізовано передумови та чинники, які сприяли його швидкому поширенню та популяризації. Розглянуто нормативні документи та законодавчі акти, що регулюють сферу дистанційної освіти в Україні з 2000 р. Виявлено позитивні та негативні риси цієї форми навчання, зокрема чинники, які здебільшого позбавлені належної уваги.

46. **Юнчик, В. Л.** Методичні особливості дистанційного навчання / В. Л. Юнчик // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. записки Рівнен. держ. гуманітар. ун-ту / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2013. – Вип. 7. – С. 206–209. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_67.

У статті розглянуто основні поняття та характерні особливості дистанційного навчання. Обґрунтовано функції, які мають реалізовуватися в середовищі дистанційного навчання. Наведено основні структурні компоненти системи дистанційного навчання. Виділено педагогічні положення для організації дистанційного курсу. Акцент зроблено на

дидактичних принципах навчання, що є основою для організації дистанційного середовища.

47. **Ярошук, К. І.** Особливості організації дистанційного навчання учнів старших класів з використанням інформаційно-комунікативних технологій / Ярошук К. І., Гужва К. С. // Вісн. Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2015. – Вип. 125. – С. 124–127. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_125_30.

Статтю присвячено проблемі організації дистанційної освіти старшокласників з використанням інформаційно-комунікативних технологій. Актуальність теми зумовлена необхідністю впровадження дистанційного навчання та використання можливостей, які дає сучасній молоді електронне навчання. Досліджено теоретичні й практичні аспекти впровадження дистанційного навчання учнів старших класів, проаналізовано переваги дистанційного навчання порівняно з традиційним. Наголошено на необхідності спеціальної підготовки вчителів до роботи за дистанційною формою навчання.

III. ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

48. **Абакумова, О. О.** Зasadничі принципи і досвід дистанційної освіти / Абакумова О. О. // Гілея : наук. вісн. : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – Вип. 102. – С. 337–341. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_102_88/.

У статті розглянуто засадничі методологічні ідеї, на основі яких будуються теорія і практика дистанційної освіти. Виділено найбільш важливі та актуальні стратегії розвитку дистанційної освіти в контексті реалізації принципів відкритої освіти у світовому та європейському досвіді. Проаналізовано стан та перспективи розвитку відкритих освітніх ресурсів і пов'язані з ними освітні ініціативи. Висвітлено переваги та можливості вільного доступу до освіти для реалізації та здійснення освітнього потенціалу кожної особистості. Визначено чинники, що зумовлюють необхідність впровадження відкритої дистанційної освіти у вітчизняну освітню практику.

49. **Агейчева, А.** Освітній менеджмент та моделі дистанційного навчання в університетах Швеції / Анна Агейчева // Обрії. – 2015. – № 1. – С. 4–7. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2015_1_4.

У статті проаналізовано моделі та принципи дистанційного навчання у вищих навчальних закладах Швеції. Досліджено основні характеристики якісної програми електронного навчання. розглянуто систему менеджменту навчання, визначено основні завдання моделювання дистанційної освіти.

50. **Агейчева, А.** Порівняльний аналіз дистанційного навчання в системі вищої освіти України та Швеції / Анна Агейчева // Обрії. – 2012. –

№ 2. – С. 10–11. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2012_2_6.

У статті порівнюється дистанційне навчання в системі вищої освіти України та Швеції. Для проведення порівняльного аналізу вивчено загальну перспективу й досліджено подібні та відмінні риси. Уперше подано короткий огляд історії вищої освіти в кожній з країн, порівнюються деякі демографічні дані щодо організації та діяльності навчальних закладів у кожній країні.

51. Агейчева, Г. Специфіка і можливості дистанційної освіти Швеції / Ганна Агейчева // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2012. – Ч. 1. – С. 8–12. – Бібліогр.: 3 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2012_1_3.

Статтю присвячено проблемі розвитку дистанційної освіти у Швеції. Актуальність роботи зумовлена необхідністю впровадження дистанційного навчання та використання можливостей, які дає сучасній молоді електронне навчання. Досліджено теоретичні й практичні питання впровадження дистанційного навчання у системі вищої освіти країни. Розглянуто існуючі моделі організації дистанційного навчання, подано основні компоненти організації дистанційної освіти. Визначено особливості розвитку дистанційного навчання в Швеції.

52. Байда, Ю. М. Критерії якості дистанційної освіти (досвід США) / Ю. М. Байда // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2011. – Вип. 7. – С. 8–13. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppto_2011_7_3.

У статті розглянуто підхід до оцінювання вищої освіти в США та критерії оцінювання якості дистанційної освіти. Проаналізовано історичний аспект формування критеріїв та принципів оцінювання, напрацювання вчених та експертів асоціацій з цього питання. а також сучасний підхід до оцінювання, запропонований Інститутом політики вищої освіти.

53. Борзенко, О. П. Витоки ідей організації дистанційного навчання в Канаді / О. П. Борзенко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – Вип. 33. – С. 5–12. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2013_33_3.

У статті розглянуто питання витоків дистанційного навчання у Канаді, охарактеризовано особливості його історичного розвитку. Здійснено аналіз цього питання та звернуто увагу на те, що виникнення дистанційного навчання в Канаді збігається з інтенсивним розвитком електронної пошти. Таким чином, витоками дистанційного навчання в Канаді є «навчання за перепискою» (кореспондентське навчання). Зазначено, що на сучасному етапі Канада посідає одне з провідних місць у світі в сфері дистанційного навчання.

54. Досвід організації та розвитку дистанційної освіти в країнах ЄС [Електронний ресурс] / Василькова Н. В., Єршова В. С., Кулага І. В.,

Турчанінова В. М. // Портал конференцій кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: <http://conference.spkneu.org/2015/03/dosvid-organizatsiyi-ta-rozvitku-dstantsijnoyi-osviti-v-krayinah-yes/> (дата звернення: 25.02.16). – Назва з екрана.

У дослідженні висвітлено досвід впровадження дистанційного навчання в країнах Європейського Союзу, зокрема Великій Британії, Німеччині, Франції, Іспанії.

55. **Дуніна, І. М.** Платформи дистанційного навчання в університетах Франції [Електронний ресурс] / І. М. Дуніна. // Наук. вісн. Донбасу : електрон. наук. фах. вид. / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Текст. дані. – Луганськ, 2011. – № 4. – Бібліогр.: 6 назв. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_4_7 (дата звернення: 25.02.16). – Назва з екрана.

У статті подано загальну характеристику платформ дистанційного навчання, розглянуто можливості їх використання учасниками дистанційного навчання (викладачем, студентом, адміністратором) та особливості вибору платформи для конкретної установи. Надано загальний опис платформ, що використовуються в університетах Франції.

56. **Дуніна, І. М.** Функції тьютора в дистанційному навчанні Франції [Електронний ресурс] / І. М. Дуніна. // Наук. вісн. Донбасу : електрон. наук. фах. вид. / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Текст. дані. – Луганськ, 2012. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_3_7 (дата звернення: 25.02.16). – Назва з екрана.

У статті розглянуто функції тьютора в дистанційному навчанні, які виділяють французькі дослідники: педагогічну (деякі вчені її називають метакогнітивною), організаційну, соціоафективну (або мотиваційну) та техніко-адміністративну.

57. **Карпенко, М. М.** Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті : аналіт. записка [Електронний ресурс] / М. М. Карпенко // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України : [офіц. портал]. – Текст. дані. – Київ, [2014]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1693/> (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

Розглянуто сучасні світові тенденції розвитку освіти. Проаналізовано стан і тенденції розвитку дистанційної освіти в зарубіжних країнах та в Україні. Визначено виклики і загрози національним інтересам України в разі відставання у сфері дистанційного навчання. Запропоновано заходи для поширення дистанційної освіти в Україні та підвищення її якості й доступності.

58. **Кресан, Н. П.** Стан розвитку дистанційної педагогічної освіти у вищих навчальних закладах Великої Британії, Ізраїлю, України / Кресан Н. П. // Наук. зап. Психолого-педагогічні науки / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – 2013. – № 1. – С. 250–255. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: file:///E:/Documents/Downloads/Nzspp_2013_1_58.pdf.

У статті проаналізовано стан розвитку дистанційної педагогічної освіти і специфіка її застосування у вищих навчальних закладах Великої

Британії, Ізраїлю та України. Розглянуто труднощі впровадження дистанційної освіти на українському ринку освітніх послуг та наведено приклади успішного досвіду створення дистанційних освітніх програм у вищій школі Ізраїлю та Великої Британії. Подано рекомендації щодо впровадження дистанційних програм до навчального процесу з урахуванням специфіки українських реалій.

59. **Мась, Н. М.** Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду використання дистанційного навчання в освіті та його ефективність / Мась Н. М., Сторожук Н. А., Ряба Л. О., Солодєєва Л. В. // Зб. наук. пр. Військового ін-ту Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка / Військовий ін-т Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – Вип. 41. – С. 183–190. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2013_41_33.

У статті проаналізовано досвід використання дистанційного навчання в провідних навчальних закладах Європи, Північної Америки, Африки, Азії. Здійснено ретроспективний аналіз становлення вітчизняної системи дистанційного навчання та визначено основні етапи її розвитку. На основі результатів порівняльного аналізу розвитку національної системи дистанційного навчання з системами країн Європейського Союзу визначено основні проблеми, що перешкоджають запровадженню цієї форми навчання у навчальних закладах України.

60. **Пилаєва, Т.** Використання інформаційно-освітніх технологій в університетах Великої Британії за умов дистанційного навчання / Тетяна Пилаєва // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2013. – № 8, ч. 2. – С. 316–321. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_8\(2\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_8(2)_47).

Розглянуто стан та особливості використання інформаційно-освітніх технологій в університетах Великої Британії в системі дистанційної освіти. У статті висвітлено характерні особливості системи Moodle та її використання у Відкритому університеті Великої Британії. Особливу увагу в статті приділено застосуванню у дистанційному навчанні програми iTunes U, що є найновішою розробкою серед інформаційно-освітніх технологій.

61. **Пилаєва, Т. В.** Організаційно-педагогічна структура відкритого університету Великої Британії / Т. В. Пилаєва // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – Вип. № 28. – С. 279–284. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_28_45.

У статті визначено основні керівні органи, провідні посади, а також основні підрозділи Відкритого університету Великої Британії –вищого навчального закладу, що здійснює підготовку висококваліфікованих спеціалістів за формою неповного навчального дня через дистанційне навчання. Розглянуто факультети, їхні адміністративні одиниці та міждисциплінарні науково-дослідні центри. Визначено роль освітніх центрів університету.

62. **Пилаєва, Т. В.** Перше покоління розвитку дистанційної освіти в світі / Пилаєва Тетяна Володимирівна // Вісн. Черкас. ун-ту. – 2015. – № 39 : Серія: Педагогічні науки. – С. 133–138. – Бібліогр.: 10 назв.

У статті розглянуто періодизацію розвитку дистанційної освіти в світі. Детально проаналізовано перше «покоління» розвитку дистанційної освіти в західних країнах. Висвітлено передумови створення Відкритого університету Великобританії, заснування якого стало початком другого «покоління» дистанційної освіти. Зроблено висновок про те, що перехід від одного етапу розвитку дистанційної освіти до іншого зумовлений поступовими якісними змінами в освіті в поєднанні із змінами інформаційних технологій.

63. **Пилаєва, Т. В.** Початковий етап розвитку дистанційної освіти у Великій Британії / Т. В. Пилаєва // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2012. – Вип. 2. – С. 108–117. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2012_2_17.

У статті розглянуто стан вищої освіти Великої Британії напередодні запровадження дистанційної освіти в країні. Висвітлено основні етапи становлення Відкритого університету Об'єднаного Королівства Великобританії, який був і залишається флагманом дистанційної освіти в усьому світі.

64. **Пилаєва, Т. В.** Тенденції розвитку вищої дистанційної освіти у Великій Британії (середина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Пилаєва Тетяна Володимирівна ; РВНЗ «Кримський гуманітарний університет». – Хмельницький, 2014. – 20 с.

У дослідженні висвітлено проблему тенденцій розвитку вищої дистанційної освіти у Великобританії. Проаналізовано розвиток дистанційної освіти як науково-теоретичного, так і та практично-освітнього феномену. Розглянуто зміст понять «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «технології дистанційного навчання». Охарактеризовано моделі організації дистанційної освіти та її основні теорії. Охарактеризовано етапи розвитку дистанційної освіти в світі, вивчено історико-педагогічні передумови її створення та еволюції у Великобританії. Розкрито інституційні, структурно-організаційні, змістові, методичні та технологічні засади дистанційної освіти. Проаналізовано навчальні програми університетів країни, розглянуто шляхи використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі дистанційної освіти. Здійснено аналіз тенденцій розвитку дистанційної освіти в британській вищій школі та запропоновано можливості використання британського досвіду в освітньому просторі України.

65. **Попко, І. А.** Передумови виникнення дистанційного навчання у франкомовній Канаді / І. А. Попко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ ; Вінниця, 2012. – Вип. 32. – С. 56–60. –

Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sit.imn_2012_32_14.

У статті охарактеризовано передумови виникнення дистанційного навчання у франкомовній Канаді, висвітлено основні фактори, зокрема соціополітичні й технологічні, що вплинули на його розвиток. Автор подає інформацію про перші організації Канади, які використовували у своїй роботі елементи дистанційного навчання.

66. Попко, І. А. Практичні аспекти дистанційного навчання в окремих навчальних закладах Канади / І. А. Попко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ ; Вінниця, 2013. – Вип. 35. – С. 388–391. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_35_82.

Проаналізовано деякі практичні аспекти дистанційного навчання у навчальних закладах Канади та особливості ролі викладача. Автор подає інформацію про освітні заклади Канади, які почали використовувати у своїй практиці дистанційне навчання.

67. Попко, І. Розвиток професійного дистанційного навчання у Франції / І. Попко // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Військово-спеціальні науки / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2012. – Вип. 28. – С. 46–48. – Бібліогр. 4 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_vsn_2012_28_17.

У статті проаналізовано сучасний стан впровадження професійної дистанційної освіти у Франції. Розглянуто поєднання різних методів дистанційного навчання на прикладі Департаментної пожежно – рятувальної служби (SDIS – services départemental d'incendie et de secours) і Національної приватної комерційної школи – ENACO (L'école Nationale Privée de Commerce).

68. Попова, Ю. О. Дистанційна підготовка вчителів Великобританії засобами ІКТ / Ю. О. Попова // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2013. – Вип. 33. – С. 156–163. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2013_33_21.

У статті проаналізовано досвід Великобританії щодо дистанційної підготовки вчителів на прикладі Відкритого університету засобами ІКТ. Визначено основні етапи дистанційного навчання. Розглянуто особливості дистанційної підготовки вчителів.

69. Світовий досвід організації та розвитку університетської системи дистанційного навчання / Ін-т вищої освіти КНЕУ ім. В. Гетьмана ; уклад.: Кулага І. В., Ільницький Д. О., Стрельник С. О. [та ін.]. – Київ, 2013. – 38 с. – Текст доступний в Інтернеті: [http://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka\(1\).pdf](http://kneu.edu.ua/userfiles/education2_0/13-4713_verstka(1).pdf).

У дослідженні проаналізовано та узагальнено світовий досвід організації та розвитку системи дистанційного навчання в державних (національних) університетах світового класу, зокрема країн ЄС, України, США, Туреччини, Німеччини, Франції.

70. **Степура, І. В.** До питання організації телевізійно-супутникової лабораторії як базису експериментальної роботи та робочого місця системи дистанційного навчання / Степура І. В. // Київ. наук.-пед. вісн. – 2016. - № 7. – С. 175-180. – Бібліогр.: 6 назв.

У статті висвітлено питання організації телевізійно-супутникової лабораторії, яка може бути використана для гурткової та експериментальної роботи в навчальному закладі та організації робочого місця системи дистанційного навчання.

71. **Сулим, Н. В.** Застосування засобів дистанційної освіти у навчальному процесі педагогів англійської мови у Великобританії / Сулим Наталія Володимирівна // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2013. – Вип. 29. – С. 216–220 : рис. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті.

У статті розкрито поняття «дистанційна освіта», «дистанційне навчання» та «дистанційний курс». Розглянуто технології дистанційного навчання, визначено його компоненти, проаналізовано популярні форми занять з використанням комп'ютерних телекомунікацій.

72. **Тимошенко, С.** Дистанційне навчання у Великій Британії [Електронний ресурс] / Світлана Тимошенко // Освіта.ua. – Текст. дані. – Київ, 2011. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/distance-learning/14757/ (дата звернення: 19.02.16). – Назва з екрана.

У статті розглянуто історію становлення та розвитку дистанційної освіти у Великій Британії.

73. **Філіпова, Л. Я.** Концептуальні засади дистанційного навчання в зарубіжному університетському освітньому просторі: комунікаційний аспект / Л. Я. Філіпова, О. О. Олійник // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М. Шейка. – Харків, 2013. – Вип. 40. – С. 86–96. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2013_40_15.

Розглянуто зарубіжні концепції та моделі дистанційного навчання. Охарактеризовано педагогічні й інформаційні технології (Інтернет-технології), що використовуються в навчальному процесі дистанційної освіти. Проаналізовано різновиди комунікацій, що є ключовими в системі дистанційної освіти.

74. **Чуканова, С.** Форми організації бібліотечної освіти у США: чи є перспективи у дистанційної освіти? / Світлана Чуканова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського [та ін.]. – Київ, 2015. – Вип. 42. – С. 580–590. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2015_42_48.

Стаття ознайомлює з формами організації бібліотечної освіти у Сполучених Штатах Америки, зокрема з дистанційною моделлю освіти та перспективами її застосування у вищих навчальних закладах. Автор висвітлює ставлення сучасних американських бібліотекознавців та освітян до нагальної нині проблеми запровадження дистанційної освіти загалом та в контексті професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства та інформології зокрема. Розкрито суперечності між традиційною й

дистанційною освітніми моделями, що застосовуються у Сполучених Штатах Америки.

75. **Шаран, Р.** Етапи розвитку дистанційної освіти у США / Руслан Шаран // Порівнял. проф. педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 34–42. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-7002-16.pdf>.

Досліджено і узагальнено етапи розвитку дистанційної освіти у США. Простежено еволюцію терміна «distance education» та інших термінів, пов'язаних з дистанційною освітою, що характеризують особливості навчання, слухачів, навчальний заклад в історичному аспекті розвитку дистанційної освіти у США. Розглянуто зміну ролі університетів та появу їх нових типів завдяки впровадженню новітніх інформаційних технологій в освітню галузь США.

76. **Шаран, Р. В.** Розвиток дистанційної освіти у США / Шаран Р. В. // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2012. – Вип. 11. – С. 118–122. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2012_11_23.

У статті досліджено розвиток дистанційної освіти у США. Охарактеризовано чинники, що зумовили розвиток окремих педагогічних технологій на кожному етапі становлення неперервної освіти США у контексті трансформації американського суспільства у постіндустріальне, інформаційне. Розглянуто зміну ролі університетів та появу їх нових типів у США.

77. **Шеверун, Н. В.** Якість іншомовної підготовки студентів з використанням дистанційних курсів у вищих навчальних закладах Польщі / Шеверун Н. В. // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2014. – Вип. 17. – С. 118–123. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2014_17_25.

У статті розглянуто особливості забезпечення якості іншомовної підготовки студентів з використанням дистанційних курсів у вищих навчальних закладах Польщі. Розкрито моделі навчання та різновиди курсів дистанційного навчання іноземних мов, які використовуються в сучасному освітньому середовищі Польщі. З'ясовано вплив дистанційних курсів на підвищення якості іншомовної підготовки студентів.

IV. БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

78. **Вища освіта України в умовах трансформації суспільства:** стан, проблеми, тенденції розвитку, 2007–2011 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т вищ. освіти ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Стельмах Н. А., Пеева С. П. та ін.]. – Київ : [Нілан-ЛТД], 2012. – 663 с. Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/idex_1_5.pdf.

У виданні розглянуто нормативно-правову базу, документи щодо концептуальних засад та основних напрямів модернізації вищої школи і національної освіти, організації кредитно-модульного навчання у вищих навчальних закладах, дистанційної освіти та її методичного й інформаційно-програмного забезпечення тощо.

79. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 2012–2013 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 3 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Філімонова Т. В., Хопта С. М. та ін.]. – Київ, 2015. – 341 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/idex_1_8.pdf.

Бібліографічний покажчик присвячено питанням формування національної системи вищої освіти України, застосування сучасних інноваційних технологій, зокрема дистанційного навчання.

80. Воронкін, О. С. Інформаційно-комунікаційні технології навчання на сторінках вітчизняних періодичних фахових видань (1950–2014): бібліогр. покажч. Ч. 1 / О. С. Воронкін; МОН України, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». – Київ: Ін-т обдар. дитини, 2015. – 128 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://tdo.at.ua/voronkin/voronkin_os_bibl_pokazhchik_2015.pdf.

Бібліографічний покажчик містить перелік публікацій з питань інформаційно-комунікаційних технологій навчання, зокрема технології дистанційної освіти, що друкувалися на сторінках періодичних видань «Рідна школа», «Советская педагогика», «Педагогіка і психологія», «Інформаційні технології в освіті» у 1950–2014 рр.

81. Дистанційна освіта у ВНЗ : бібліогр. покажч. / Миколаїв. нац. аграр. ун-т; [уклад. Д. В. Ткаченко; ред.: О. Г. Пустова, О. О. Цокало]. – Миколаїв: МНАУ, 2013. – 100 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: <http://ru.calameo.com/books/002438128741e50350fa0>.

82. Дистанційне навчання : бібліогр. покажч. / Наук. б-ка Донбас. держ. техн. ун-ту; [уклад. Кузуб І. Є.]. – Лисичанськ: ДонДТУ, 2015. – 41 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://librarydonstu.ucoz.ua/dn_2015.pdf.

Бібліографічний покажчик присвячено проблемним аспектам розвитку дистанційної освіти у вищих навчальних закладах України та світу.

83. Дистанційне навчання : рек. бібліогр. список (2000–2011) / Донбас. держ. техн. ун-т, Наук. б-ка; [упоряд.: Боровенська К. О., Українцева О. А.]. – Алчевськ: ДонДТУ, 2011. – 19 с. – Текст списку доступний в Інтернеті: http://library.dstu.education/site_content/lib_izdaniy/distanciyn_nav.pdf.

84. Інформатизація системи освіти України : рек. бібліогр. покажч. літ. / Кіровоград. держ. пед. у-т ім. В. Винниченка, Наук. б-ка; [уклад.: Т. В. Омельченко, А. М. Бедай]. – Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 184 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті.

Бібліографічний покажчик містить інформацію щодо комп'ютеризації системи освіти та впровадження інформаційних

технологій в педагогічний процес, зокрема електронних засобів навчального призначення, сучасних Інтернет-технологій, депозитаріїв електронних освітніх ресурсів, курсів дистанційного навчання тощо.

85. Інформаційні технології в навчально-виховному процесі : бібліогр. покажч. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського ; [уклад.: Т. В. Мірохіна, Т. М. Баланюк]. – Вінниця, 2013. – 92 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/2013/inform_tehn.pdf.

Бібліографічний покажчик присвячений проблемам застосування комп'ютерних технологій в навчально-виховному процесі, зокрема особливостям дистанційного навчання.

86. Нові педагогічні технології в освіті : рек. покажч. / Херсон. держ. ун-т ; [упоряд.: Н. А. Арустамова, В. Ю. Штуріна ; бібліогр. ред. Л. С. Войнова]. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2013. – 46 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті.

Покажчик присвячено питанням практичного використання педагогічних технологій у навчально-виховному процесі, зокрема технології дистанційного навчання.

87. Розвиток дистанційного навчання в Україні та за кордоном : рек. список літ. / Полтав. держ. аграр. акад., Бібліотека ; [підгот. Фіненко І. І.]. – Полтава, 2014. – 5 с. – Текст списку доступний в Інтернеті: <https://www.pdaa.edu.ua/.../rozvytokdystanciyn...>

88. Сучасний стан та проблеми розвитку дистанційної освіти в Україні та за кордоном (2005–2009 рр.) : бібліогр. покажч. / Харків. нац. акад. міського госп-ва ; [уклад. Н. О. Рибаківа]. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 27 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: <http://eprints.kname.edu.ua/13624>.

89. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С. В., Орищенко І. О. та ін.]. – Київ, 2015. – 377 с. – Текст покажчика доступний в Інтернеті: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/idex_1_18.pdf.

Окремі розділи бібліографічного покажчика присвячено питанням упровадження інноваційних педагогічних технологій в освіті, зокрема технології дистанційного навчання.